

Til Børne- og Ungdomsudvalget

17-12-2012

Notat om erfaringsopsamling omkring ny klassedannelse i udskolingen 2011/2012

Sagsnr.
2011-119618

Dokumentnr.
2012-861750

Baggrund

Forvaltningen blev kontaktet i maj 2011 af lederen på Sortedamskolen i forbindelse med et ønske om at få gennemført en erfaringsopsamling af ny klassedannelse ved overgangen til 7. klasse.

Sagsbehandler
Rasmus Engvig Memmert

I overensstemmelse med BUFs princip om at skoler og institutioner skal være udviklingsdynamoerne i kommunen, valgte forvaltningen at hjælpe med lave en erfaringsopsamling af ny klassedannelse. Udover Sortedamskolen blev Christianshavns Skole og Holbergskolen også inkluderet i erfaringsopsamlingen, idet skolerne startede med ny klassedannelse i henholdsvis 2005 og 2002.

Formål

Erfaringsopsamlingens har til formål at skulle bruges som redskab til videreudvikling, understøttelse og inspiration for både skoler, der i dag benytter sig af ny klassedannelse, og skoler der overvejer at gennemføre ny klassedannelse i fremtiden. Erfaringsopsamlingen angiver altså ikke en anbefaling for eller imod ny klassedannelse.

Resultat

Erfaringsopsamlingen er sket på baggrund af interviews af elever, lærere og forældre og viser, at elever og lærere er tilfredse med ny klassedannelse på alle de tre skoler. De positive effekter er bl.a.

- Øget trivsel blandt eleverne og mindre mobning
- Bedre social og faglig sammensætning af klasser
- Tilsyneladende reduktion af skoleskiftene

Den primære udfordring ligger i forældresamarbejdet, hvor alle tre skoler har mødt stor modstand fra forældrene ved introduktionen af ny klassedannelse. Forældresamarbejdet kræver derfor høj prioritet. Specielt vigtigt er en tidlig og tydelig kommunikation til elever og forældre omkring baggrunden for at skolen foretager ny klassedannelse.

Endvidere viser erfaringsopsamlingen, at ny klassedannelse er en proces, hvor skolerne skal være meget bevidste om alle delelementer, f.eks. forældrekommunikation. For at skoler kan opnå alle fordele ved ny klassedannelse, skal processen tilpasses lokale forhold, da erfaringen viser, at processen ikke uden videre kan kopieres fra år til år.

Forvaltningen anbefaler, at alle skoler, uanset om de har konkrete planer om ny klassedannelse eller ej, udarbejder og udmelder en politik med principper og procedurer om nydannelse af klasser. Rapporten

Ledelsesinformation og Implementering

Gyldenløvesgade 15
1502 København V

Telefon
3366 4366

Mobil
2512 4575

E-mail
A94J@buf.kk.dk

www.kk.dk

lægges på Børne- og Ungdomsforvaltningens intranet i opgaveportalen for bla. institutions- og skoleledere.

Bilag

Rapporten: Ny klassesdannelse i udskolingen – en erfaringsopsamling 2011/12.

KØBENHAVNS KOMMUNE
Børne- og Ungdomsforvaltningen
Ledelsesinformation og Implementering

Ny klassedannelse i udskolingen

**En erfaringsopsamling
2011/12**

Medvirkende skoler:

- **Sortedamskolen**
- **Christianshavns Skole**
- **Holbergskolen**

Indhold

1.	Resume og anbefalinger	3
1.1	Kommunikation	4
1.2	Forældresamarbejdet.....	5
1.3	Overgangen	5
1.4	De få elever der kommer i klemme	6
2.	Introduktion	7
2.1	Baggrund.....	7
2.2	Formål og afgrænsning	8
2.3	Skolernes procedure for ny klassesdannelse	8
3.	Erfaringsopsamlingens resultater	9
3.1	Tanker, følelser og holdninger INDEN klasse-delingen.....	9
3.2	Tanker, følelser og holdninger EFTER klasse-dannelsen....	10
3.3	Effekter af ny klassesdannelse.....	11
3.3.1	Nye venskaber	11
3.3.2	Nye roller	12
3.3.3	Faglighed	13
3.3.4	Klassen og årgangen.....	15
3.3.5	De få elever der kommer i klemme	16
3.4	Kommunikation.....	17
3.5	Processen	20
3.6	Elevernes mulighed for at få indflydelse på klassesammensætningen.....	22
3.7	Forældresamarbejdet.....	24
3.8	Lærernes rolle	25
3.9	Forældrenes rolle	26
3.10	Forskel på piger og drenge.....	27
3.11	Mønstre for skoleskift	28
3.12	Mønstre for elevfravær.....	28
4	Perspektivering	28
4.1	Klassebegrebet historisk.....	28
4.2	Klassebegrebet udenfor den københavnske folkeskole.....	29
4.3	Klassedannelsens principper	29
5	Dataindsamling og Metode.....	30
5.1	Metodevalg	30
5.2	Dataindsamling	30
5.3	Interviewene.....	31
5.4	Udvikling af interviewguide	32
5.5	Udvælgelse af interviewpersoner.....	32
5.6	Usikkerhed	33
6	Bilag	33

1. Resume og anbefalinger

Dette afsnit indeholder et resume og en oversigt over de anbefalinger, det har været muligt at udlede direkte eller indirekte fra de foretagne interviews i forbindelse med erfaringsopsamlingen på ny klassedannelse i udkolingen ved tre københavnske skoler: Christianshavns Skole, Holbergskolen og Sortedamskolen.

Erfaringsopsamlingen viser for det første, at elever og lærere er tilfredse med ny klassedannelse på alle de tre skoler. Både elever og lærere peger på en række positive effekter af ny klassedannelse:

- Øget trivsel blandt eleverne
- Mulighed for at skifte rolle
- Mere arbejdsro i klassen og mindre mobning
- Bedre social sammenhold
- Bedre social og faglig sammensætning af klasser

For det andet viser erfaringsopsamlingen, at ny klassedannelse tilsyneladende reducerer andelen af skoleskiftere.

For det tredje viser erfaringsopsamlingen, at den primære udfordring med ny klassedannelse ligger i forældresamarbejde. Alle tre skoler har mødt stor modstand fra forældrene, når ny klassedannelse introduceres. Af denne grund er det vigtigt at have en meget tidlig og meget tydelig kommunikation både til elever og til forældre om, hvorfor ny klassedannelse introduceres, og hvilke fordele, der er ved ny klassedannelse.

For det fjerde viser erfaringsopsamlingen, at nydannelse er en proces, hvor skolerne skal være meget bevidste om alle delelementer. Det betyder, at det ikke er tilstrækkeligt at gennemføre nyklassedannelse et enkelt år for at opnå positive effekter. Hvis skoler skal opnå alle fordelene af ny klassedannelse, så skal processen løbende revideres og gentages de følgende år. Dette ses tydeligt af de to skoler, der er længst fremme.

Erfaringsopsamling har i sig selv været en proces og læring for de tre skoler. I overensstemmelse med det BUFs 7. Designprincip (skoler og klynger er udviklingsdynamoer i BUF) har BUF valgt at bidrage til, at de tre skoler kan fortsætte deres arbejde som udviklingsdynamoer.

LIM har derfor gennemført en status, en erfaringsopsamling, som kan bidrage til den videre udviklingsproces på de tre skoler.

Erfaringsopsamlingen kan dermed blive et redskab dels til videreudvikling på de tre skoler, dels til at understøtte andre københavnske skoler, der måtte overveje at lave ny klassedannelse.

Anbefalingerne i rapporten er delt op i fire hovedgrupper:

1. Kommunikationen
2. Forældresamarbejde
3. Overgangen til de nye klasser
4. De børn, der kommer i klemme

1.1 Kommunikation

Det anbefales, at skoler, der ønsker at lave ny klassedannelse, er opmærksomme på nedenstående forhold omkring kommunikationen:

- Skole bør beskrive principper og procedurer så klart som muligt og kommunikere disse til elever og forældre. Der bør være åbenhed om mulige afvigelser fra principperne. For eksempel bør skolen melde klart ud, når der sker klasseflytninger af enkelte elever efter nydannelsen, så der ikke opstår historier om, hvordan forældrene kan agere for at få flyttet deres barn.
- Den kommunikation, der planlægges, skal have strategier for de forskellige forventninger og behov, der er blandt både elever og forældre i forbindelse med ny klassedannelse. Skolen skal gøre sig overvejelser om, hvordan de forskellige reaktioner blandt elever og forældre skal tackles.
- Beslutningen om ny klassedannelse bør gøres til en generel beslutning på skolen, der ikke er afhængig af påvirkninger fra forældre og elever og meldes ud på den måde.
- Ældre elever, udskolingslærere, skolebestyrelsesmedlemmer og kontaktførelser kan med fordel inddrages, når skolen skal fortælle nye elever og forældre om erfaringer med ny klassedannelse.
- Processen bør have stor ledelsesinvolvering og en klar ledelsesstruktur, hvor kompetencen til at træffe beslutninger i uforudsete situationer er afklaret.
- Lærerne bør drøfte spørgsmål i forbindelse med ny klassedannelse med eleverne og dermed få en fælles forståelse for parternes argumenter.
- Skolen bør formulere begrundelser for de valg, der træffes. Der er fordele og ulemper ved alle trufne valg, og de overvejelser er det vigtigt at få kommunikeret, fordi det underbygger troværdigheden i de beslutninger, der træffes.

- Skolen skal være bevidst om, at processen er vigtig hver gang og i princippet altid kan forbedres, uanset hvor mange gange skolen har gennemført ny klassedannelse.
- Elever skal ikke kunne fremsætte konkrete ønsker om, hvilke kammerater de gerne vil i klasse med. Hvis skolen alligevel vælger at inddrage eleverne i beslutningen om classesammensætning, skal der være fuldstændig faste og klare regler for elevernes inddragelse i beslutningen.
- Skolen kan med fordel benytte Forældreintra som et effektivt medie for den gode fortælling og den konstruktive dialog.

Det anbefales, at alle skoler, uanset om de har planer om ny klassedannelse eller ej, udarbejder og udmelder en politik (principper og procedurer) om nydannelse af klasser.

1.2 Forældresamarbejdet

Forældresamarbejdet er den største udfordring i forbindelse med ny klassedannelse.

Skoler, der overvejer at indføre ny klassedannelse, skal være forberedt på stor modstand fra forældre, første gang det gennemføres.

Det anbefales, at skoler der ønsker at foretage ny klassedannelse, er opmærksomme på følgende forhold om forældresamarbejdet:

- Skolen bør prioritere forældresamarbejdet højt og bruge ressourcer på at hjælpe forældrene i gang med samarbejdet i de nye klasser. Der er brug for tydeligt formulerede principper for nydannelse af forældregrupper.

1.3 Overgangen til de nye klasser

Det anbefales, at skoler, der ønsker at foretage ny klassedannelse, er opmærksomme på nedenstående forhold om overgangen:

- Klasserne bør arbejde parallelt i årene inden nydannelsen. Det er vigtigt, at der formuleres fælles faglige mål på årgangene. Modtagerlærerne kan med fordel udarbejde nogle minimumskrav til, hvad eleverne skal kunne inden nydannelsen.
- Eleverne kan arbejde med forandring som tema som en del af forberedelsen til ny klassedannelse.

- Skolen bør give rum for mødet mellem eleverne på årgangen for eksempel ved hjælp at tænke det ind i pauser, placering af klasseværelser, arrangementer m.v.
- Lærerne skal være bevidste om, at piger og drenge har forskellige behov og forudsætninger i forbindelse med ny klassesdannelse.
- Lærerne skal sikre, at de nye klasser kommer til at fungere så godt og så hurtigt som muligt.
- Skolen skal være bevidst om at arrangere aktiviteter, der både styrker klassesammenholdet og årgangssammenholdet
- Skolen bør have nogle retningslinjer for overlevering af elevoplysninger fra de afgivende lærere til de modtagende lærere og være skarp på den etik, der ligger bag en eventuel beslutning om, at overleveringen skal indeholde oplysninger af mere subjektiv karakter.
- Lærerne bør bevidst benytte ny klassesdannelse til at komme af med dårlige og negative roller for elever og klasser, og de bør gøre en indsats for, at de nye roller, der bliver skabt efter nydannelsen, er positive og nyttige for et godt skoleliv.

1.4 De elever der kommer i klemme

Det anbefales, at skoler, der ønsker at foretage ny klassesdannelse, er opmærksomme på nedenstående forhold omkring de få elever, der eventuelt kommer i klemme.

- Skolen har i forbindelse med ny klassesdannelse ansvaret for at have en ekstra opmærksomhed på elevernes trivsel både som gruppe og som enkelt individ..

Udover ovenstående er det en anbefaling, at skoler, der gennemfører ny klassesdannelse laver en fast årlig evaluering, hvilket er godt både for demokratiet og for trygheden.

2. Introduktion

2.1 Baggrund

Lederen af Sortedamskolen har taget kontakt til Ledelsesinformation og Implementering (LIM) i forbindelse med et ønske om at få gennemført en erfaringsopsamling af ny klassedannelse ved overgangen til 7. klasse.

I overensstemmelse med et af BUFs væsentligste principper om at skoler og institutioner skal være udviklingsdynamoerne i kommunen, valgte LIM at hjælpe med lave en erfaringsopsamling af ny klassedannelse, så skolerne i Københavns Kommune kan blive inspireret og bedst muligt komme videre med et eventuelt arbejde med ny klassedannelse.

Da også Christianshavns Skole og Holbergskolen benytter sig af ny klassedannelse, er de blevet inviteret og har sagt ja tak til at deltage i denne erfaringsopsamling.

Christianshavns Skole og Holbergskolen startede med ny klassedannelse i henholdsvis 2005 og 2002. De to skoler startede på ny klassedannelse af nød (økonomi eller dårligt fungerende klasser). Begge skoler oplevede imidlertid en meget positiv udvikling i de nydannede klasser og valgte derfor at fortsætte også på velfungerende årgange.

I forbindelse med de interviews, der er gennemført på de tre skoler, er ny klassedannelse blevet navngivet meget forskelligt. Derfor vil der også i denne rapport blive brugt en række synonymmer for ny klassedannelse. De benævnelser, der oftest bliver brugt er:

- Blande klasser
- Sammenlægning
- Klasseblanding
- Ryste sammen
- Ryste posen
- Nydannelse
- Ny klassedannelse

2.2 Formål og afgrænsning

Formålet med denne erfaringsopsamling er at finde styrker og svagheder ved ny klassedannelse i forhold til

- Information
- Proces
- Effekter på sociale relationer, faglighed og arbejdsmiljø

Det er ikke erfaringsopsamlingens formål, at lave en anbefaling for eller imod ny klassedannelse, men derimod at skabe læring og hjælpe skolerne til at blive bedre til det, de allerede gør, samt at inspirere andre skoler i deres eventuelle fremtidige arbejde med ny klassedannelse.

Formålet afdækkes primært ved at finde ud af hvilke holdninger, der findes til ny klassedannelse blandt elever, forældre og lærere på Sortedamskolen, Holbergskolen og Christianshavns Skole.

Erfaringsopsamlingens resultater kan bruges som information og inspiration for både skoler, der i dag benytter sig af ny klassedannelse, og skoler der overvejer at gennemføre ny klassedannelse i fremtiden.

Hvis der ved gennemgang af interviewene findes udsagn eller forhold, der kan forbedre information, proces og effekt på de sociale relationer, vil dette blive nævnt.

Erfaringsopsamlingen opridser fordele og ulemper ved ny klassedannelse som isoleret indsats. Vel vidende at andre pædagogiske metoder også vil kunne skabe dynamik i læringsmiljøet og give nogle af de samme effekter som ny klassedannelse.

2.3 Skolernes procedure for ny klassedannelse

Proceduren for ny klassedannelse er forskellig på de tre skoler. Den konkrete beskrivelse står beskrevet i bilagene med den generelle beskrivelse af de tre skoler (bilag 4, 5 og 6).

Christianshavns Skole og Holbergskolen, der har lavet ny klassedannelse gennem en årrække, har gennem årene ændret procedurer i takt med, at de har fået erfaringer med, hvad der virker godt og mindre godt på deres skoler.

På Holbergskolen, hvor man hidtil har gennemført ny klassedannelse efter 5. klasse, er det nu besluttet, at skolen i fremtiden venter til efter 6. klasse, da det hænger bedre sammen med overgangen til udskoling.

Sortedamskolen har kun gennemført ny klassesdannelse **en gang**, og emner og overvejelser, der drejede sig om processen, kom da også til at fylde langt mere ved interviewene på Sortedamskolen end på de to andre skoler, og det gjaldt for interviewene af både elever, lærere og forældre.

3. Erfaringsopsamlingens resultater

3.1 Tanker, følelser og holdninger *INDEN* klassedelingen

Blandt børnene er der en tydelig tendens. Eleverne har overvejende negative følelser inden nydannelsen og overvejende positive følelser efter nydannelsen. Langt de fleste elever havde ikke lyst til at klasserne skulle sammenlægges, og de var meget følelsesmæssigt påvirket af situationen.

Følgende citater fra de gennemførte interviews er typiske for tendensen:

- Jeg kunne ikke lide dem i de andre klasser
- Jeg tænkte: Åh nej nu mister jeg mine venner
- Det var "nederen" og spændende på samme tid

Også forældrene var bekymrede på deres børns vegne:

- Jeg var bange for, at mit barn skulle miste sine venner
- Jeg synes, at det var et overgreb på mit barn
- Jeg stoler på, at skolen gør det, der er bedst for eleverne

En far fortalte, at han grundlæggende var for ny klassesdannelse, men da tiden nærmede sig, hvor hans egen søns klasse skulle nydannes, vaklede han i troen.

Det er forventeligt, at de forældre, der oplever, at deres barn trives i en velfungerende klasse, vil være skeptiske overfor ny klassesammensætning for deres barn.

Nogle få - især drenge - var mere neutrale i deres forventninger til klassesammenlægningerne:

- Jeg affandt mig med det
- Jeg var ligeglad

Enkelte var direkte positive inden nydannelsen:

- Jeg var ikke nervøs, fordi jeg havde venner i alle klasserne"
- Jeg glædede mig

Eleverne blev spurgt, hvilke råd de ville give yngre elever, der skal i gang med ny klassesdannelse. Svarene bar i høj grad præg af, at

eleverne selv havde været unødigt usikre og nervøse. Nogle af rådene lød:

- Giv det en chance
- Vær "åbentminded"
- Vær ikke bange
- Tænk positivt
- Tro på at du kan blive venner med nogen, du ikke før har kunnet lide
- Giv det tid. Det bliver godt

Interviewene viser klart, at der er store forskelle i følelser og forventninger op til den nye klassesdannelse. Det anbefales, at skolen gør sig overvejelser om, hvilke reaktioner, man kan forvente og hvordan de kan tackles. Den kommunikation, der planlægges, skal have strategier for de forskellige forventninger, som både elever og forældre giver udtryk for.

3.2 Tanker, følelser og holdninger EFTER klassesdannelsen

Langt de fleste elever udtrykker, at nydannelsen var endt meget bedre, end de havde regnet med, og at det har været godt for dem og deres klassekammerater. "Angsten for det nye er det værste" sagde en pige i den forbindelse.

Der er forskel på, hvor lang tid der gik, inden eleverne følte, at det gik godt i deres nye klasse. En elev siger "Jeg blev glad efter den første uge i den nye klasse". En anden siger "Jeg var kritisk et halvt år inde i 7. klasse".

Det er meget vigtigt for eleverne at have venner. En meget stor andel af elevinterviewene kom til at handle om elevernes vennesituation før og efter nydannelsen. Udtalelser som nedenstående er sigende for, hvordan eleverne oplever de umiddelbare effekter af nydannelsen:

- Jeg har fået nogle gode klassekammerater
- Det tog et halvt år at få venner
- Vi fandt rimelig hurtigt sammen i klassen
- Det er sjovt at få nye venner – man er ikke bundet af gamle roller

Eleverne er også meget bevidste om, at nydannelsen giver dem en mulighed for at få en ny chance. De siger for eksempel:

- Man får en ny chance for at tage sig sammen
- Man har brug for at prøve noget nyt

Savnet af den gamle klasse afhænger meget af, hvor længe siden det er, at klasserne er blevet nydannet. Udtalelsen: "Jeg savner min gamle

klasse, men ikke nok til at ønske, at vi ikke var nydannet”, er sigende for mange af de elever, der for nyligt er startet i nydannede klasser.

Der var enkelte, der mente, at nydannelse var en dårlig idé også efter, at det er sket: ”Jeg synes ikke, at man skal lave nye klasser, hvis de gamle klasser fungerer godt”.

Lærernes oplevelse er, at forældrene bliver positive, når de ser, at deres børn er glade. På første forældremøde efter skoleferien i 7. klasse var der en forælder, der fortalte, at hun var flov over at have gjort så meget modstand mod nydannelsen, for nu kunne hun se, at hun havde taget fejl.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever og forældre på Christianshavns Skole fra 2010 viser, at 90 % af eleverne i 8. klasse og 84 % af deres forældre er enige eller helt enige i udsagnet ”Jeg er positiv overfor ny klassesdannelse i 7. klasse”.

Figur 1

Jeg er positiv overfor ny klassesdannelse i 7. klasse.				
	Helt enig	Enig	Uenig	Helt uenig
Elever	35 %	55 %	10 %	0 %
Forældre	54 %	28 %	13 %	5 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse på Christianshavns Skole 2010.

Samlet set kan disse udsagn om følelser før og efter klassesdannelsen føre til anbefaling af, at man, som en del af forberedelsen til klassesdannelsen, arbejder med forandring som tema. Dermed kan skolerne forebygge nogle af de negative reaktioner, der opstår hos eleverne.

3.3 Effekter af ny klassesdannelse

3.3.1 Nye venskaber

Interviewene viste, at langt størstedelen af eleverne fortæller, at de har fået flere venner efter nydannelsen, og man kan mærke på eleverne, at det betyder meget for dem at have en stor venskabskreds. Eleverne sagde blandt andet:

- Det er fedt at kende alle
- Man kan snakke med alle nu
- Jeg har fået flere kammerater
- Nu har jeg også venner i de andre klasser
- Jeg hadede to piger fra min parallelklasse, og det er nogle af mine bedste veninder nu
- Nu hilser jeg på alle fra årgangen

Nydannelse giver en større vennekreds. Når eleverne går ind i en klasse for at snakke med en gammel klassekammerat, får de også hans / hendes nye venner som venner. En typisk udtalelse fra alle skoler: ”Jeg gik ind i en anden klasse for at snakke med en fra min gamle klasse, men kom også til at snakke med nogle andre. Sådan kommer man til at snakke med alle”.

Det betyder meget for elevernes tryghed på skolen, at de kender mange – både elever og lærere.

Både elever, lærere og forældre er enige om, at det er vigtigt, at de nydannede klasse kommer til at ligge tæt på hinanden rent lokalemæssigt

Spørgeskemaundersøgelsen fra Christianshavns skole blandt elever i 8. klasse og deres forældre fra 2010 viser, at 89 % af forældrene mener, at deres børn har fået nye venner efter ny klassedannelse. 86 % af eleverne svarer ”ja i høj grad”, mens 13 % svare ”ja i mindre grad” og kun 2 % svarer ”nej” til spørgsmålet om, hvorvidt de har fået nye venner efter ny klassedannelse.

Figur 3

Jeg / mit barn har fået nye venner efter ”Ny klassedannelse”				
	Helt enig	Enig	Uenig	Helt uenig
Forældre	45 %	45 %	11 %	0 %
	Ja, i høj grad	Ja, i mindre grad		Nej
Elever	86 %	13 %		2 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse på Christianshavns Skole 2010.

Da venskaber betyder meget for eleverne – både bevarelsen af de gamle og de nye der etableres – kan det anbefales, at skolen giver rum for mødet. At børnenes muligheder for at mødes på tværs af klasserne tænkes ind i pauser, placering af klasseværelser, arrangementer m.v.

3.3.2 Nye roller

Eleverne er meget bevidste om deres egen og klassekammeraternes rolle både før og efter nydannelsen. De er også meget bevidste om den mulighed, nydannelsen gav dem og deres klassekammerater for at skabe nye roller. En elev fra 7. klasse siger ”Man får mulighed for at putte alt det, man gerne vil, ind i den nye rolle”.

Eleverne holder hinanden fast i rollerne, hvis man fortsætter med de oprindelige klasser. Ny klassedannelse giver mulighed for, at eleverne kan komme ud af rollen som for eksempel stille eller fjollet. Eleverne sagde blandt andet:

- Man har brug for at komme ud af det gamle spor
- Jeg ville gerne ud af min gamle rolle og tages mere alvorligt
- Der er flere der ligner mig i den nye klasse
- I den gamle klasse var der mange ens typer. I den nye klasse er det mere blandet
- Jeg var mere nørdet i min gamle klasse. Ved nydannelsen gjorde jeg mig umage for at blive noget andet

Også lærerne giver udtryk for det positive i, at eleverne ved hjælp af ny klassesdannelse får mulighed for at skabe sig en ny rolle. En lærer siger: "Eleverne får en ny chance for at blive set på en ny måde".

Ny klassesdannelse giver også skolen muligheden for at splitte elever, der sammen skabe uro eller mobning.

Lærerne fortæller også om klasser, der af den ene eller anden årsag har fået et negativt prædikat. På en skole var alle enige om, at de tre oprindelige klasser var meget forskellige. Der var en "klogeklasse", en "voksenklasse" og en "balladeklasse". Det kan være meget svært at komme disse prædikater til livs, men ny klassesdannelse giver mulighed for, at betegnelserne forsvinder, og der bliver skabt nogle klasser, der er mere jævnbrydige, og hvor der er plads til alle slags elever.

Anbefalingen vil være, at skolen bevidst benytter ny klassesdannelse til at komme af med dårlige og negative roller for elever og klasser, og at der gøres en indsats for at de nye roller, der bliver skabt efter nydannelsen, er positive og nyttige for et godt skoleliv.

3.3.3 Faglighed

Hverken interviewene eller andre data giver muligt at aflede en direkte faglig effekt af ny klassesdannelse.

Ny klassesdannelse giver dog ifølge både elever og lærere mere arbejdsro i klassen, fordi de elever, der tidligere var urolige, ofte benytter nydannelsen til at få en ny rolle, samtidig med at urolige elever bliver fordelt bedre.

Følgende citater fra de gennemførte interviews er typiske for tendensen:

- Der var mere larm i 6. klasse, fordi vi kendte hinanden så godt
- Mange elever benytter lejligheden til at tage sig sammen fagligt
- Der er mindre "fjol" i klassen på grund af nydannelsen

- Man vil godt gøre et godt indtryk, derfor lærte jeg ikke så meget i starten af 7. klasse

Ny klassedannelse giver skolerne mulighed for at tage både sociale og faglige hensyn ved klasesammensætningen, hvilket burde give større faglighed i klasserne, hvis det bliver udnyttet optimalt.

En anbefaling fra interviewene var, at skolerne i deres procedure for udarbejdelse af læseplaner for mellemtrinnet skal være opmærksomme på, at det er vigtigt for en succesfuld nydannelse, at alle klasser er nået samme niveau i alle fag ved nydannelse.

Det indebærer, at lærerne på de enkelte klasser skal redegøre for de læseplaner, der har været fulgt og evaluere på målopfyldelsen.

Lærerne siger i interviewene, at overleveringsproceduren skal ligge beskrevet, og at det materiale, der skal videregives til de nye lærere, hverken må være for omfattende eller for sparsomt.

Ud over redegørelsen for klassens faglige niveau i de forskellige fag, skal det besluttes, hvad og hvor meget der skal videregives om den enkelte elev. På den ene side skal eleverne have mulighed og chance for at indtage nye roller, og på den anden side ønsker lærerne at kunne vise opmærksomhed til de svageste elever. Lærerne siger: "Der skal være overleveringssamtaler mellem afgivende og modtagende lærere. Det er dog kun de vigtigste ting, der skal videregives."

Det er ikke muligt ud fra de foretagne interviews at komme med yderligere anbefalinger, om præcis hvordan overleveringen skal finde sted. Hvis / når overleveringen skal indeholde oplysninger af mere subjektiv karakter, skal skolen være skarp på den etik, der ligger bag beslutningen. Overleveringen af subjektive oplevelser omkring de enkelte elever ved ny klasedannelses er en særdeles følsom sag, hvor troværdigheden nemt bliver processens første offer, hvis der er slinger i valsen. Følgende citat er fra et forældreinterview: "Forældrene vil gerne vide helt lavpraktisk hvordan fordelingen fungerer. Sidder lærerne med fotos af alle eleverne omkring en stort bord?"

Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i 8. klasse og deres forældre på Christianshavns Skole i 2010 viser, at 73 % af forældrene er enig eller helt enig i, at ny klassedannelse har en positiv påvirkning på deres barns faglige udbytte. Blandt eleverne mener 53 %, at ny

klassedannelse har påvirket dem positivt eller meget positivt fagligt, mens 24 % ikke mener, at det har nogen påvirkning.

Figur 4

"Ny klassedannelse" vil have en positiv påvirkning på dit barns faglige udbytte?				
	Helt enig	Enig	Uenig	Helt uenig
Forældre	17 %	56 %	17 %	11 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse på Christianshavns Skole 2010.

Figur 5

Hvordan tror du "Ny klassedannelse" har påvirket dig fagligt?						
	Meget positivt	Positivt	Det har ikke påvirket mig	Negativt	Meget negativt	Ved ikke
Elever	10 %	43 %	24 %	0 %	3 %	21 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse på Christianshavns Skole 2010.

Samme undersøgelse viser, at 73 % af forældrene er enige eller helt enige i, at ny klassedannelse vil styrke deres børns samarbejdsevne (sociale kompetence). 48 % af eleverne svarer "ja" til samme spørgsmål og 32 % svarer "ved ikke".

Figur 6

Ny klassedannelse vil styrke dit barns samarbejdsevne (sociale kompetence)?				
	Helt enig	Enig	Uenig	Helt uenig
Forældre	15 %	58 %	18 %	9 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse på Christianshavns Skole 2010.

Figur 7

Tror du, at ny klassedannelse har styrket din samarbejdsevne (sociale kompetence)?			
	Ja	Nej	Ved ikke
Elever	48 %	21 %	32 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse på Christianshavns Skole 2010.

3.3.4 Klassen og årgangen

Langt de fleste elever synes, at det går bedre i den nye klasse end i den gamle:

- Det er meget bedre i den nye klasse. Der er ikke så meget sladder
- Der er færre pige-problemer i den nye klasse
- Der er ingen der skændes mere

- I den gamle klasse var der en masse larm, tøsefnidder og ballade

Enkelte elever mener, at de gamle klasser var bedre:

- Der er kommet flere klikker
- Vi mangler det gamle klassesammenhold

Også langt de fleste lærere mener, at ny klassesammenhold har en positiv effekt på klasserne:

- Nydannelsen gavner alle børn – både de svage og de stærke
- Eleverne bliver mere rummelige

En enkelt lærer mente ikke at ny klassesammenhold var alt besværet værd.

Der er ingen tvivl om, at ny klassesammenhold giver en forandring på årgangen. Eleverne siger blandt andet at:

- Det er mere frit nu. Det er ikke så klasseopdelt
- Nu kan man gå ind i alle klasser

Eleverne mente, at det måske var svært for nye at komme ind på skolen efter nydannelsen, da det ikke kun er ens egen klasse, man skal forholde sig til men hele årgangen.

De sociale arrangementer efter nydannelsen er i høj grad med til at påvirke udviklingen af klassesammenholdet og årgangssammenholdet. 9. årgang på Christianshavns Skole er et godt eksempel på, at det er forskellige ting, der skal til, hvis man ønsker at styrke henholdsvis klassesammenholdet og årgangssammenholdet. To af klasserne tog på lejrskole sammen og har siden haft et godt sammenhold på tværs af de to klasser. Den tredje klasse var alene på lejrskole og har i dag et godt klassesammenhold.

Da det sociale liv i klassen og på årgangen er meget afgørende for læringsmiljøet, kan det anbefales, at skolen er bevidst om at arrangere aktiviteter, der både styrker klassesammenholdet og årgangssammenholdet.

3.3.5 De få elever der kommer i klemme

Både elever og forældre blev spurgt, om de kendte nogle elever og forældre fra årgangen, der stadig ikke havde det godt med nydannelsen. Det typiske svar var, at der visk nok var en eller to på årgangen. En far sagde: ”Der vil altid være nogen, der kommer i klemme, og det er meget trist for både elever og forældre, men i

forhold til hvor mange elever, der drager fordel af nydannelsen, er det en meget lille del”

En lærer sagde: ”Nydannelse kan ikke udrette mirakler. Nogle elever vil stadig have problemer, men de formår ikke at præge klasse så meget”

Der vil formentlig være enkelte elever, der har haft det bedre inden den nye klassedannelse, end de har det efter. Skolen har formentlig generelle principper for, hvad de gør for elever der ikke trives, og måske vil ny klassedannelse endda betyde, at der kommer mere fokus på elevernes trivsel.

På Christianshavns Skole snakker en AKT-vejleder, der ikke er elevens lærer til dagligt, enkeltvis med alle eleverne, om hvordan det går i den nye klasse. Lærerne fortæller, at der tit kommer meget vigtige informationer frem, som ikke altid har noget med nydannelsen at gøre.

Der vil af og til være elever, der kommer i klemme og skal flyttes til en anden klasse. Her kan det være en stor hjælp, at skolebestyrelsen har formuleret klare principper for, hvordan disse individuelle sager skal håndteres. Herunder skal der være retningslinjer for, hvad der kommunikeres i forhold til beskyttelse af det enkelte barns integritet.

3.4 Kommunikation

”Skolen skal huske at forklare forældrene alle de gode ting, der er ved ny klassedannelse”

Ovenstående citat fra et elevinterview efterlader ingen tvivl om, at processen er en meget vigtig del af ny klassedannelse.

Der er betydelig forskel på, hvordan de 3 skoler har lagt information om ny klassedannelse på skolernes hjemmesider.

Christianshavns Skole har en side om skolebestyrelsen, og her ligger principper for klassedannelse. Det nævnes, at der etableres ny klassedannelse ved 7. Klasse. Det siges dog ikke eksplicit, at dette foregår systematisk som en del af skolens politik. Men informationen er klar i forhold til, at det er hensigten med klassedannelsen at danne harmoniske klasser med et godt læringsmiljø. Der skal klikkes en del rundt på skolens hjemmeside for at finde oplysningerne.

På Holbergskolens hjemmeside er der på forsiden henvisning til ny klassedannelse. Her står meget klart, at der dannes nye klasser efter 6. klasse og meget kort, at formålet er at skabe nye rammer både fagligt og socialt.

På Sortedamskolens hjemmeside ligger der nogle dokumenter om ny klassedannelse under skolebestyrelsen 2010/2011. Sortedamskolen har ikke nogle aktuelle planer om at lave ny klassedannelse, men skolebestyrelsen har planer om, at der skal laves principper for ny klassedannelse i nærmeste fremtid. Alle skoler kunne med fordel have en fast procedure for ny klassedannelse liggende på deres hjemmeside. Det er de færreste skoler, der ikke på et eller andet tidspunkt kommer til at sammenlægge klasser på grund af vigende børnetal eller danne nye klasser på grund af elevtilgang. Har skolen en allerede udmeldt politik (principper og procedurer) på plads, giver det en lagt mere uproblematisk proces.

Resultaterne af de afholdte interviews viser, at både elever, forældre og lærere vurderer, at informationsindsatsen er af stor betydning. Dette er næppe overraskende.

Det er vigtigt, at beslutningen om ny klassedannelse har generel karakter. Der må ikke fremkomme "historier" om, hvordan forældre kan påvirke klassedannelsen, og om at det er en bestemt klasses skyld, at der blev gennemført nydannelse.

Lærere og elever har en fælles viden om de dynamikker, der på godt og ondt bestemmer både det sociale miljø og læringsmiljøet i de tre klasser, der sammensættes til tre nye klasser. Forældrene har i sagens natur kun denne viden på anden hånd.

Det fremgår af elevernes besvarelser, at eleverne meget konkret kan vurdere, om de udmeldte principper, der ligger for klassedannelsen, efterleves. Og eleverne gennemskuer, hvis der ved klassedannelsen tages andre hensyn end dem, der officielt er meldt ud. Når det sker, skaber det mistillid.

Det fremgår også, at det er vigtigt, at skolen melder fordelingsprincipperne klart ud. En elev mente, at fordelingsystemet var uigennemskueligt, og at det var mærkeligt, at der var kommet tre der hed Anna i den samme klasse

Det er bemærkelsesværdigt, at på ingen af skolerne kan eleverne huske, at skolen har givet en forklaring på, hvorfor der skulle laves ny klassedannelse. De har dog alle nogle gode bud på forklaringer.

Det er yderligere bemærkelsesværdigt, at forældrene på hver af de tre skoler havde forskellige opfattelser af, hvorvidt forhold omkring nydannelserne var blevet kommunikeret tydeligt nok.

Dette viser spørgeskemaundersøgelsen fra 2010 fra Christianshavns skole også tydeligt. 48 % af forældrene til elever i 8. klasse er enig eller helt enig i, at skolens vision for sammenlægning var tydelig, mens 51 % var uenig eller helt uenig i dette.

Figur 2

Er skolens vision for sammenlægningen tydelig?				
	Helt enig	Enig	Uenig	Helt uenig
Forældre	9 %	39 %	27 %	24 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse på Christianshavns Skole 2010.

Det anbefales, at information om principper og procedurer beskrives så klart som muligt, og at der er åbenhed om mulige afvigelser fra principperne.

Derudover anbefales det, at de gode erfaringer fra ny klassedannelse fortælleres til både elever og forældre eventuelt via ældre elever og udskolingslærere.

Koordinering af information og proces i ny klassedannelse er en stor opgave. Det må anbefales, at projektet får stor ledelsesinvolvering og en klar ledelsesstruktur, hvor kompetencen til at træffe beslutninger i uforudsete situationer ligeledes er afklaret.

Skolebestyrelserne på Christianshavns Skole og Holbergskolen har truffet beslutning om ny klassedannelse og godkendt principper og procedurer. De forældre, der sidder i skolebestyrelsen, har således været inde i seriøse overvejelser om fordele og ulemper ved ny klassedannelse. Deres tilslutning til forandringen er taget med afsæt i elev/forældreinteresser, og derfor har de pågældende bestyrelsesmedlemmer i en vis udstrækning et andet grundlag for diskussionen med forældregruppen, end skolens ledelse og lærere har.

Følgende citater fra de gennemførte interviews er typiske for tendensen:

- Information og åbenhed er meget vigtigt
- Fordelingsparametrene skal være klare og meldes ud til forældrene
- Vi er forskellige i forhold til vores behov for at blive oplyst
- Elever og forældre, der er omfattet af ny klassesdannes, skal have input fra elever og lærere fra udskoling, der allerede har prøvet det
- Meget faste og ufravigelige regler er vigtigt
- Skolen bør påvirke elever og forældre, til at have fokus på det man får, og ikke det man mister
- Den dag, vi fik det at vide, havde vi for mange følelser til at høre efter og forstå argumenterne

3.5 Processen

Processen må vurderes i den kontekst og ramme, klassesdannelsen er besluttet. På Holbergskolen og Christianshavns Skole er ny klassesdannelsen besluttet som en fast ordning ved oprykning til 7. klasse. På Sortedamskolen er beslutningen truffet af skoleledelsen med skolebestyrelsens opbakning som en løsning på et konkret problem med klasser på meget forskelligt socialt og undervisningsmæssigt funktionsniveau.

På de to skoler med en fast ramme for ny klassesdannelsen er procedurerne relativt uproblematisk. Skolerne har her de udfordringer, som forandringer altid medfører i forhold til følelsesmæssige reaktioner. Og skolerne har erfaring med at tackle dem og kommer igennem processen uden de store problemer.

På Holbergskolen bliver der lavet prøveblandninger i 4. og .5 klasse af to ugers varighed. Der er delte meninger om prøveblandningerne både blandt elever og forældre. Nogle forældre mente, at det skabte for meget uro, hvorimod andre mente, at det var godt for børnene at prøve. Nogle elever mente ikke, at prøveblandningerne var nødvendige - specielt ikke i 4. klasse, hvor der er så lang tid til den rigtige deling. Nogle mente, at det var irriterende at skifte frem og tilbage.

Alle tre skoler har valgt at melde ud, at det ikke er muligt at skifte klasse efter nydannelsen. Og på alle tre skoler er det sket alligevel. Klasseflytninger sker på alle klassetrin og Christianshavns Skole og

Holbergskolen har ikke flere klasseflytninger efter nydannelserne, end de har på de øvrige årgange.

Det er vigtigt, at skolen melder klart ud, når der sker klasseflytninger af enkelte elever efter nydannelsen, så der ikke opstår historier om, hvordan man skal agere for at få flyttet sit barn.

Ny klassesdannelse rummer mange følelsesmæssige aspekter. På Sortedamskolen er der hos både forældre og elever stor spredning i opfattelserne af, om processen var god eller dårlig. Der er ikke indikationer på, at en bestemt måde at gøre tingene på vil blive opfattet som den rigtige af alle involverede. Et eksempel er det forældremøde, der blev afholdt på Sortedamskolen. Her var forældrene langt fra enige om, hvorvidt det var skolen eller forældrene, der var skyld i at forældremødet blev som det blev:

- Der var et dårligt arrangeret forældremøde uden tid til debat
- Jeg synes, at det var et glimrende forældremøde, men forældrene lavede en dårlig stemning på en meget dramatisk måde

Det er også muligt, at en enkelt episode omkring formidlingen til eleverne på Sortedamskolen har haft stor betydning. I interviewet forklarede eleverne, at de havde oplevet beskeden om de nye klasser som et kup fra lærerne. De havde oplevet det som overgribende, at de ikke måtte tale i mobiltelefon og kun tale med kammerater og forældre, når alle klasser var blevet orienteret. Forældrene fortæller, at eleverne mistede tilliden til lærerne i processen. Interviewet med lærerne giver udtryk for, at man i bakspejlet er nået frem til de samme erkendelser.

Det siges, at forældremøder er vigtige for at undgå frustrationer og for at få formidlet beslutningerne. Følgende klip fra interviewene viser opfattelserne i forhold til de gennemførte procedurer:

- Der skal være en klar plan
- Troværdigheden er vigtig
- Der manglede evalueringsplaner med målepunkter og succeskriterier

Det er vigtigt, at der findes formulerede begrundelser for de valg, der træffes. Der er ikke fundet noget entydigt ”rigtigt” svar på, om eleverne for eksempel skal informeres om den nye classesammensætning på det ene eller det andet tidspunkt. Men der er fordele og ulemper ved alle trufne valg, og de overvejelser er det

vigtigt at få kommunikeret, fordi det underbygger troværdigheden i de beslutninger, der træffes.

Når resultaterne af elev- og forældreinterviews stritter i så mange retninger, er en nærliggende forklaring, at skolen enten ikke har haft tilstrækkeligt styr på processen eller ikke været tilstrækkeligt klar i kommunikationen af den.

Det ses i interviewene, at elever og lærere ser forskelligt på udmeldingstidspunktet. Nogle elever ønsker tidlig udmelding, lærerne ønsker en senere. En forudgående drøftelse af dette spørgsmål mellem elever og lærere og en fælles forståelse for parternes argumenter ville med god sandsynlighed give bedre respons på processen.

- Jeg synes, at vi skulle have haft det (klasesammensætningen) at vide lige efter jul, og så være sammen med den nye klasse 1-2 uger i 6. klasse
- Jeg synes, at man skal have det at vide lige inden sommerferien, ellers skal man gå og tænke over det i alt for lang tid

Både elever, lærere og forældre blev spurgt, om de havde nogle gode råd til skoler, der overvejede at gå i gang med ny klassesdannelse.

En del af rådene handlede om, at skolerne bør lave noget på tværs af klasserne i årene inden nydannelsen og noget socialt i de nye klasser efter nydannelsen. Elever og lærere fra Christianshavns Skole er meget glade for deres lejrskole i de nydannede klasser, ligesom elever og lærere fra Holbergskolen er kede af, at denne lejrskole er sparet væk.

Erfaringerne fra Holbergskolen og Christianshavn Skole viser, at processen ikke uden videre kan kopieres fra år til år. Dels er det naturligvis nye børn og forældre hver gang, der skal dannes klasser, og dels sker der en udvikling i opfattelser til medinddragelse og dialog. Så processen er vigtig hver gang og kan i princippet altid forbedres.

3.6 Elevernes mulighed for at få indflydelse på klasesammensætningen

Interviewene har vist, at det er vigtigt, at skolen gør sig klart, om eleverne skal have indflydelse på klasesammensætningen eller ej. Og i givet fald hvordan denne indflydelse skal administreres.

Der er stor forskel på, hvor meget eleverne har været med i processen om holddannelse. Nogle elever har skrevet ønskesedler, nogle elever har talt om det ved elevsamtaler eller skole-hjem-samtaler, nogle elever har udfyldt nogle sedler, som de dog ikke vidste skulle bruges til nydannelse. Endnu andre elever har slet ikke været med i processen med classesammensætning.

Holbergskolen spurgte ved den seneste klassesdeling til elevernes ønsker. Det har man ikke gjort tidligere, og man vil ikke gøre det igen. Elevtilfredsheden er større, når lærerne ud fra deres kendskab til elevernes stærke og svage sider fordeler de nye klasser. Det tilgodeser en bredde i klasserne, og der bliver ikke nogen diskussion om elever, der er blevet forfordelt eller tilgodeset.

Langt størstedelen af eleverne giver udtryk for, at de gerne vil have indflydelse på classesammensætningen og gerne vil i klasse med deres bedste venner.

- Man skal have 2-3 af sine ønsker opfyldt
- Vennerne skal i samme klasse
- Vi skrev vores ønsker ned og fik dem opfyldt, så det var en god idé

Der var dog ved alle interviewene historier om, at nogle havde fået flere ønsker opfyldt end andre.

Der var også enkelte elever, der ikke mente, at eleverne skulle have lov til at ønske:

- Skolen skal ikke lytte for meget til elevernes ønsker. Der går længere tid, før man får nye venner, hvis man har sine venner med fra den gamle klasse
- Man skal blande eleverne meget mere, end de selv tror de har lyst til

Nedenstående to elevudtalelser viser, at det også kan være svært for eleverne selv at skulle vælge:

- Jeg skrev flere på listen end vi måtte
- Jeg skrev ingen på min liste, da jeg ikke ville vælge imellem mine venner

Lærerne giver udtryk for, at eleverne ikke selv bør have indflydelse på classesammensætningen:

- Det er vores ansvar ikke elevernes, og på dette område vil medinddragelse altid give sig udtryk i, at eleverne føler sig forskelligt behandlet
- Nogle elever vil altid få opfyldt flere ønsker end andre
- Når eleverne taler om det, bliver det klart, at nogle elever ikke er blevet valgt af andre
- Svært at forstå at to elever, der har valgt hinanden, ikke er kommet i klasse sammen

Hvis skolen vælger at inddrage eleverne i beslutningen om klassesammensætning, er det meget vigtigt, at reglerne ligger fuldstændig fast. Hvis man for eksempel bruger elevsamtalerne til at snakke om, hvilke kammerater eleverne gerne vil i klasse med, er det vigtigt, at det er en helt klar udmelding, og alle føler sig lige meget hørt.

Forældrene er delte i spørgsmålet om, hvorvidt deres børn skal have indflydelse på klassesammensætningen. Mange forældre mener, at børnene skal have mulighed for at komme i samme klasse som deres bedste venner:

- Eleverne fik lov til at ønske nogen, de gerne ville i klasse med, hvilket betød rigtig meget for dem

Der er dog også forældre, der mener det modsatte:

- Det var gået op i hat og briller, hvis børnene havde fået deres ønsker opfyldt

De erfaringer, der er gjort på Holbergskolen og Christianshavns Skole, lægger op til en anbefaling af ikke at lade eleverne fremsætte konkrete ønsker om, hvilke kammerater de gerne vil i ny klasse med.

3.7 Forældresamarbejdet

På alle tre skoler og blandt både elever, lærere og forældre er man enige om, at forældresamarbejdet er en meget stor udfordring i forbindelse med ny klassedannelse. Dog er der en forældre, der siger: "Forældresamarbejdet ebber ud i de større klasser uanset hvad. Der skete det samme i min ældste søns klasse uden nydannelse". Alle er dog enige om at forældresamarbejdet er vigtigt også i de store klasser på grund af fester, rygning, alkohol m.m..

Forældrene har typisk haft et godt forældresamarbejde inden nydannelsen og finder det mere problematisk med forældresamarbejdet efter nydannelsen. Nogle forældre giver udtryk for, at det er svært at tage sig sammen til at lægge arbejde i at etablere

et forældrenetværk endnu engang. Andre forældre fortæller om udfordringerne med at oparbejde et forældresamarbejde, når børnene er i en aldersgruppe, hvor de helst er fri for at have deres forældre med til sociale arrangementer.

Forældrene giver udtryk for, at lærerne med fordel kan "tvinge" forældrene til at samarbejde.

I 2010 svarede 48 % af forældrene til elever i 8. klasse på Christianshavns Skole, at deres tilhørsforhold til den "nye" forældregruppe er mindre godt eller dårligt. Samtidig er der kun 6 % der svarer, at tilhørsforholdet er meget godt.

Figur 8

Vurder dit tilhørsforhold til forældregruppen i den nye klasse.					
	Meget godt	Godt	Middel	Mindre godt	Dårligt
Forældre	6 %	23 %	23 %	31 %	17 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse på Christianshavns Skole 2010.

Det anbefales, at skolen prioriterer forældresamarbejdet højt og bruger ressourcer på at hjælpe forældrene i gang med samarbejdet i de nye klasser.

3.8 Lærernes rolle

Der påhviler lærerne et stort arbejde med at forberede og gennemføre ny klassedannelse. Det er lærerne i de afgivende klasser, der vurderer, hvordan den nye elevsammensætning giver klasser med godt indlæringsmiljø og gode sociale relationer.

Under de bredt formulerede principper og kriterier om miljø og sociale relationer, ligger lærernes subjektive vurderinger af eleverne. Ud over lærernes mere faktuelle viden om elevernes faglige standpunkter og læringspotentiale, har lærerne deres opfattelser af, hvilke elever der bidrager til fremdrift i undervisningssituationen, og hvilke elever og elevsammensætninger der skaber uro og forstyrrelse.

Lærernes ansvar for at orientere forældrene og eleverne om deres vurderinger bliver ekstra vigtigt, når det bliver udslagsgivende for eksistentielle beslutninger om elevernes skolegang. Samtalen med den enkelte elev og hans/hendes forældre bliver altså vigtig.

Skolen bør sikre, at de mange samtaler, lærerne skal afvikle, bliver gennemført ud fra etisk gennearbejde retningslinjer, hvor eleverne ikke stigmatiseres, men sikres et positivt afsæt for deres udvikling i den nye klasse.

Det er lærerne og skolens ledelse, der over for den samlede forældregruppe skal orientere om, at ny klassesdannelse er en udviklingsmulighed for eleverne. Det er ledelse og lærere, der skal formidle de positive erfaringer, der er ved forandringen, og dermed overvinde den frygt, der på alle skoler er udtalt fra elevside inden klassesdannelsen.

På alle tre skoler gav eleverne udtryk for, at der var behov for at lærerne ind imellem "tvang" eleverne til at være sammen med nogen, de ikke plejede at være sammen med, for eksempel i forbindelse med gruppearbejde. Lærerne har altså en stor rolle i forbindelse med at få de nye klasser til at fungere. Det er ikke noget, der kommer af sig selv. Det er altså lærernes opgave, at konsolidere de nye klasser så hurtigt som muligt, så læringsmiljøet kan blive godt så hurtigt som muligt.

Eleverne siger, at lærerne skal hjælpe eleverne med at finde sammen med nye mennesker ved at "tvinge" dem sammen i forskellige grupper. Samtidig skal lærerne være ekstra opmærksomme på, om der opstår klikker.

Den langt overrepræsenterede holdning er, at det er vigtigt med lærerskift samtidig med nydannelsen. Argumenterne herfor er for det første, at ingen elever kommer til at føle sig til- eller fravalgt, når alle elever får nye lærere, og for det andet fordi det at få muligheden for at "starte på en frisk" bliver større. Der er dog også enkelte elever og forældre, der mener, at det er bedre at nydanne klasser på et andet tidspunkt end ved lærerskift, da det er lettere, når læreren allerede kender nogle af eleverne.

3.9 Forældrenes rolle

Alle tre skoler har mødt stor forældremodstand i startfasen, men erfaringer fra Christianshavns Skole og Holbergskolen viser, at jo længere tid ny klassesdannelse har været en fast praksis, jo mindre forældremodstand møder tiltaget. Skoler, der overvejer at indføre ny klassesdannelse, skal altså være indstillet på en massiv modstand fra forældrene første gang det gennemføres.

Skolebestyrelsens forældre kan spille en særlig rolle i forbindelse med ny klassesdannelse. I de tilfælde hvor de ikke selv har børn, der aktuelt er omfattet af ny klassesdannelse, kan de som neutrale eller udenforstående forældre være med til at skabe troværdighed om skolens positive fortælling.

I forhold til at sikre flydende og effektiv information og inddragelse i processen kan møder mellem skolebestyrelse og kontaktførelse være

et nyttigt tiltag. Forældreintra kan tilsvarende være et effektivt medie for den gode fortælling og den konstruktive dialog.

Hvis skolen vælger ikke at spørge eleverne om, hvem de gerne vil i ny klasse sammen med, får forældrene en vigtig opgave med at bakke skolen op i den beslutning og argumentere klart for den.

Det helt afgørende for succes i den proces er, at både forældre og elever har tillid til, at lærerne - inden for de overordnede målsætninger om undervisningsmiljø og socialt miljø i klasserne - sammensætter de nye klasser med hensyn til kammeratskabsforhold og personlige relationer i elevgruppen.

Forældrene er generelt langt mere bekymrede end eleverne, og der går længere tid, inden de bliver positive overfor ny klassesdannelse. Den enkelte forældres indstilling er selvfølgelig meget afhængig af barnets trivsel. En elev siger: "Nu er mine forældre positive, fordi de kan se, at jeg er glad". Der er mest modstand blandt forældre til børn, der kommer fra velfungerende klasser.

På Christianshavns Skole og på Holbergskolen fortalte lærerne, at det er langt lettere at lave ny klassesdannelse nu, hvor alle forældrene ved, at det kommer til at ske, men alligevel forsøger forældrene hvert år at påvirke skolen til, at lige netop deres barns klasse ikke skal nydannes. Lærerne udviser dog stor forståelse for, at forældrene bliver utrygge.

3.10 Forskel på piger og drenge

Der er generelle forskelle på piger og drenge i forhold til ny klassesdannelse. Inden nydannelsen er pigerne generelt mere bekymrede end drengene, og efter nydannelsen er pigerne generelt længere tid om at finde sammen i nye konstellationer. En elev siger: "Pigerne har det sværest ved nydannelsen, fordi de holder meget fast i de gamle grupper"

Drengene har i forvejen et netværk på tværs af klasserne, fordi de spiller fodbold m.m. i frikvarteret. Pigerne holder sig typisk i mindre grupper og primært indenfor egen klasse. Dette betyder, at det umiddelbart er lettere for drengene at finde deres nye rolle efter nydannelsen, end det er for pigerne. En lærer mener, at tætte venindegrupper har godt af at få hjælp til at komme ud af de fasttømrede grupper.

Skolen bør derfor være bevidst om, at piger og drenge har forskellige behov og forudsætninger i forbindelse med ny klassesdannelse.

3.11 Mønstre for skoleskift

Det ses af tabel 9, at der generelt er en mindre andel af den aktuelle årgang, der skifter skole på de tre skole med ny klassedannelse sammenlignet med Københavns Kommune som helhed. Det gælder specielt, når man kikker på skoleskiftene, der ikke har skiftet bopæl.

Figur 9

Skole / klassetrin	Antal elever	Antal skole- skifttere	Andel skole- skifttere	Antal skole- skifttere uden bopæls- skift	Andel skole- skifttere uden bopæls- skift	Antal elever der flyttede til skolen
Christianshavns Skole / skift fra 6. til 7. klasse 2011	55	7	12,7 %	4	7,3 %	9
Hele byen / skift fra 6. til 7. klasse 2011	2740	327	11,9 %	248	9,1 %	
Holbergskolen / skift fra 5. til 6. klasse 2011	76	3	3,9 %	1	1,3 %	6
Hele byen / skift fra 5. til 6. klasse 2011	2864	242	8,4 %	151	5,3 %	
Sortedamskolen / skift fra 6. til 7. klasse 2010	65	6	9,2 %	4	6,2 %	8
Hele byen / skift fra 6. til 7. klasse 2010	2784	368	13,2 %	276	9,9 %	

Kilde: KMD Elev, egen beregning.

3.12 Mønstre for elevfravær

Det ser ikke ud til, at ny klassedannelse har nogen påvirkning på elevernes fravær. Der er en tydelig tendens til mere fravær jo ældre eleverne bliver, og sådan er det også på de skoler, der har ny klassedannelse.

4 Perspektivering

4.1 Klassebegrebet historisk

Frem til 1975 blev eleverne i hele landet delt efter 7. klasse. De elever, der blev vurderet som værende "boglige", kom i realskole, som blev afsluttet efter 10 års skolegang med realeksamen. De elever, der ikke blev vurderet som boglige, afsluttede skoleforløbet efter 9. klasse uden eksamen.

I Københavns Kommune blev eleverne allerede delt efter 5 klasse, idet 6. og 7. klasse kørte i to spor: Et "alment" spor, for praktisk orienterede elever, og et "bogligt" for bogligt orienterede elever. Efter 7. klasse blev det så vurderet, om en elev skulle skifte spor enten den ene eller den anden vej.

I øvrigt var det i København almindeligt til op i 1960'erne, at eleverne var kønsopdelt frem til klasseskiftet i almen og bolig linje ved 6. klasse.

4.2 Klassebegrebet udenfor den københavnske folkeskole

Mange privatskoler nydanner klasser, samtidig med at de udvider antallet af spor omkring 7. klasse.

I flere kommuner findes byskoler, der nydanner klasserne, når de modtager elever fra landsbyskoler omkring 7. klasse.

4.3 Klasseskiftets principper

Der er store forskelle på, hvordan undervisningen organiseres i de europæiske lande. I Danmark og i Norden er det gennemgående princip enhedsskolen, hvor klasseskiftet er det bærende princip, og hvor eleverne som udgangspunkt ikke deles efter deres indlæringssevner eller begavelse, når de ligger inden for normalområdet.

Der findes evidensbaseret forskning, (Explaining Student Performance, Jens Henrik Haar m.fl. Teknologisk Institut 2005), der viser, at enhedsskolen giver de bedste muligheder for, at alle elever kommer gennem grundskolen med udbytte. Samme forskning viser, at en opdelt skole, hvor de bogligt kvikkeste elever tilgodeses med særlige tilbud, gavner de boglige elever marginalt, men forringer det samlede samfundsmæssige udbytte af grundskolens ydelser.

Denne viden giver selvsagt basis for politisk og holdningsmæssige forskellige opfattelser af, hvad der er det ønskelige grundlag for Folkeskolens virksomhed.

I forhold til ny klasseskift ved 7. klasse, er der i denne erfaringsopsamling ingen indikation på, at princippet om enhedsskolen er fraveget på de 3 involverede skoler. Når eleverne samles i nye konstellationer, hvor fordelingsprincippet baserer sig på andre forhold end vurdering af elevernes boglige kompetencer, må princippet om enhedsskolen siges at være fastholdt.

5 Dataindsamling og Metode

Erfaringsopsamlingen er ikke en statistisk rapport, men resultatet af en kvalitativ undersøgelse.

Der er gennemført i alt 17 interviews – både gruppeinterviews og individuelle interviews - med elever, lærere og forældre på de tre medvirkende skoler.

Derudover bruges der allerede eksisterende materiale:

- Interviewundersøgelse blandt elever og forældre på Christianshavns Skole
- Data om elevfravær på de tre skoler sammenlignet med kommunens øvrige skoler
- Data om skoleskift på de tre skoler sammenlignet med kommunens andre skoler

5.1 Metodevalg

Metodevalget blev diskuteret ved en række møder med de tre skoleledere, Pædagogisk Faglighed og Ledelsesinformation og Implementering.

Erfaringsopsamlingen er baseret på data og erfaringer fra de tre skoler. Andre skoler kan have gode eller dårlige erfaringer med ny klassedannelse, og de er således ikke inddraget i denne erfaringsopsamling.

Da formålet med erfaringsopsamlingen er at bidrage til læring, var det relevant, at der var mulighed for at spørge ind til problematikker. Derfor var interviewformen en oplagt dataindsamlingsmetode.

Erfaringer fra tidligere viser, at det er meget svært at få en brugbar svarprocent på spørgeskemaundersøgelser specielt blandt forældre. Da der derudover allerede er adgang til resultaterne fra de årlige spørgeskemaundersøgelser på Christianshavns Skole, blev det besluttet primært at basere denne erfaringsopsamling på en række interviews af elever, lærere og forældre fra de tre skoler.

5.2 Dataindsamling

Alle københavnske elever er registreret med deres skoletilknytning i KMD Elev. Herfra er der trukket oplysninger om elevernes skoleplacering den 5. september året inden nydannelsen og 5. september lige efter nydannelsen.

I KMD Elev registreres ligeledes elevernes fravær. Disse oplysninger er brugt i rapporten.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever fra 8. klasse og forældre på Christianshavns Skole blev foretaget i efteråret 2010, hvilket vil sige lidt over et år efter nydannelsen. Antallet af besvarelser var:

- 63 elever fra 8. klasse
- 37 forældre fra 8. klasse

5.3 Interviewene

Der er på baggrund af en interviewguide (bilag 1, 2 og 3) gennemført gruppeinterviews for følgende grupper på alle tre skoler:

- Elever, der er omfattet af nydannelsen efter sommerferien 2011 (denne gruppe findes dog ikke på Sortedamskolen)
- Elever, der er omfattet af nydannelsen for minimum et år siden
- Lærere
- Forældre til børn, der er omfattet af nydannelsen

Derudover blev der afholdt et individuelt interview for hver børnegruppe. Dette blev besluttet, primært fordi der var usikkerhed om, hvorvidt eleverne ville tale frit som del af en gruppe. Det viste sig dog, at langt de fleste elever ikke havde nogen problemer med at tale åbent i gruppen.

Elever til de individuelle interviews blev på Holbergskolen og Sortedamskolen udvalgt fra den gruppe elever, der blev interviewet. Udvalgelsen blev foretaget af de to interviewere og ud fra en fornemmelse af, om denne elev kunne have noget yderligere at tilføje.

På Christianshavn Skole havde de to 7. klasses elever (dreng) vi gerne ville have snakket yderligere med ikke lyst til et individuelt interview. De fandt i stedet en af deres klassekammerater.

Ligeledes på Christianshavn Skole kom to 9. klasses elever for sent til gruppeinterviewet, og de blev derfor interviewet sammen efterfølgende.

På Holbergskolen, som laver nydannelse efter 5. klasse, kom der udelukkende forældre til elever fra 6. klasse til det første interview. Derfor er der efterfølgende gennemført et ekstra interview for forældre til elever i 7. klasse.

5.4 Udvikling af interviewguide

Interviewguiden blev udarbejdet med inspiration fra spørgeskemaet fra Christianshavns Skole og i samarbejde med arbejdsgruppen. (bilag 1, 2 og 3)

Interviewguiderne blev delt op temaer:

- Information
- Processen
- Effekter:
 - Sociale relationer
 - Faglighed
 - Arbejdsmiljø
- Gode råd til fremtidige klassesannelser

5.5 Udvælgelse af interviewpersoner

Christianshavns Skole

De interviewede elever fra 7. klasse er fra samme klasse, da de andre to klasser var på tur. Eleverne blev spurgt, og de der meldte sig først, blev udvalgt. De interviewede elever fra 8. og 9. klasse blev udpeget af lærerne.

De interviewede lærere var klasselærerne i 7. og 8. klasse.

Alle forældre blev inviteret til interviewet via intranettet, og de der reagerede var med til interviewet.

Holbergskolen

Der har ikke været særlige kriterier for udvælgelse af elever og forældre til interviewene på Holbergskolen.

Både erfarne og nye lærere var repræsenteret i interviewene.

Sortedamskole

Eleverne blev udvalgt af lærerne – dels ud fra at få alle tre oprindelige klasser repræsenteret og dels ud fra at få både den positive og den negative tilgang repræsenteret.

De interviewede lærere var lærere, der er tilknyttet de nydannede klasser.

Ledelsen på Sortedamskolen har udvalgt forældre til interviewet, så alle klasser var repræsenteret, og så der både var tilhængere og modstandere af ny klassedannelse.

5.6 Usikkerhed

Ny klassedannelse er langt fra det eneste, der sker i elevernes liv på det tidspunkt. Derfor kan det være svært med sikkerhed at fastslå, hvilke ændringer i elevernes skoledag der udelukkende skyldes ny klassedannelse, og hvilke ting der skyldes andre ting som for eksempel:

- Nye lærere
- Flere faglige udfordringer
- Elevernes alder
- Sygdom blandt lærere
- Skolens økonomi (tilgang/afgang af elever)

Der kan være nogle metodemæssige overvejelser i forbindelse med, at elever og forældre selv har tilmeldt sig som interviewpersoner. Det kan således betyde, at det udelukkende er en bestemt gruppe af forældre og elever, der vælger at sig ja tak.

Både blandt elever og forældre var langt størsteparten tilhængere af ny klassedannelse. Vi spurgte både elever og forældre om de følte, at deres holdninger repræsenterede den øvrige elev- / forældrekræds. Svaret var hos både elever og forældre, at de kendte enkelte elever / forældre på årgangen, der ikke var så glade for nydannelse.

6 Bilag

1. Interviewguide – elever
2. Interviewguide – lærere
3. Interviewguide - forældre
4. Generel beskrivelse af Christianshavns Skole
5. Generel beskrivelse af Holbergskolen
6. Generel beskrivelse af Sortedamskolen
7. Input fra skolebestyrelsesmøder
8. Input fra møde med Skole og Forældre
9. Input fra møde med Områdechefer